NICOLAE MOCANU

EPISTOLAR:
I. L. CARAGIALE – SEXTIL PUŞCARIU

1. Dacă Sextil Puşcariu şi Ion Luca Caragiale s-au întîlnit vreodată înainte de anul 1911 este greu de spus cu siguranţă. Cînd tînărul Sextil Puşcariu făcea călătorii destul de frecvente „printre transilvănenii din Bucureşti” (vezi Puşcariu 1968, p. 248 şi urm.), I. L. Caragiale era „un clasic în viaţă”, cu opera (cel puţin cea dramatică) scrisă aproape în totalitate, sărbătorit (în 1901) la 25 de ani de activitate literară şi care îşi căuta un „loc confortabil” în care să-şi trăiască restul vieţii. Cei doi aparţineau, pînă la urmă, unor lumi diferite. Sigur „tovărăşia amicilor” pe care Sextil Puşcariu îi căuta atunci, la Bucureşti, la sfîrşitul celui de-al XIX-lea şi începutul celui de-al XX-lea secol nu-l includea pe I. L. Caragiale. Diferenţa de vîrstă de 25 de ani era importantă şi în acele vremuri.

Mai mult, în aprilie 1905 Sextil Puşcariu este ales membru corespondent al Academiei Române şi i se încredinţează conducerea Dicţionarului limbii române, cam în aceleaşi zile în care I. L. Caragiale se stabilea definitiv la Berlin. Drumurile scriitorului spre Bucureşti nu treceau prin Cernăuţi, unde S. Puşcariu devenise, din 1906, profesor universitar, iar la Academia Română, unde duceau toate cărările lingvistului cînd cobora la Bucureşti, I. L. Caragiale, desigur, nu punea piciorul, după ce Titu Maiorescu se opusese primirii sale[1] şi după ce rapoartele de premiere îi fuseseră de două ori nefavorabile, în 1891 şi 1902. Încît este aproape neîndoielnic că cei doi s-au întîlnit şi a stat de vorbă „în carne şi oase” o singură dată. În scrierile sale memorialistice (1968, 1978), S. Puşcariu nu precizează de cîte ori l-a văzut sau întîlnit. Pomeneşte de „contactul respectuos cu Caragiale” (Puşcariu 1978, p. 776) şi aminteşte de „o conversaţie cu Caragiale” (*ibidem*, p. 491), dar, fără alte amănunte, lucrurile rămîn destul de vagi[2]. În tot ce scria, Sextil Puşcariu era însă extrem de atent la proprietatea şi precizia formelor alese; de aceea singularul folosit (*contactul, o conversaţie*) poate întări presupunerea că a existat o singură întîlnire între cei doi, şi anume cea din 15/28–17/30 august 1911, „la Blaj, la jubileul de 50

[1] „[Titu Maiorescu] fu în stare să recunoască îndată talentul extraordinar al unui Caragiale şi Coşbuc, dar era atît de jignit de viaţa dezordonată ce o duceau aceştia, încît s-a opus de a fi aleşi membri ai Academiei Române” (Puşcariu 1978, p. 217). G. Coşbuc va fi, totuşi, ales membru corespondent în 1900, iar titular, în 1916; I. L. Caragiale însă, abia post-mortem, în 1948.

[2] Şerban Cioculescu (1977, p. 241) aminteşte de „două foi mari de hîrtie” aflate în posesia sa, în care, „cu duhul său meticulos şi precis, Caragiale şi-a însemnat pe recto toate evenimentele celor nouă zile şi jumătate [25 august–3 septembrie 1911, cînd a fost plecat din Berlin]: persoanele cu care a petrecut, unde a luat mesele, cîteva reflecţii, unele de ordin meteorologic (mai toată vremea, căldură nesuferită), altele cu privire la conferinţele academice”. Aici ar putea exista precizări ale lui Ion Luca Caragiale despre întîlnirea/întîlnirile cu Sextil Puşcariu. Dar, dacă aceste file mai există, nu se ştie unde sînt rătăcite. (Pentru ajutorul dat în căutarea lor, mulţumesc în special Dnelor Simona Cioculescu, de la Muzeul Literaturii Române, şi Maria Rafailă, de la Biblioteca Academiei Române.)

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

de ani al Asociaţiei" (Puşcariu 1968, p. 209), al Astrei aşadar, la care au participat personalităţi de prim rang din Regat şi din Transilvania, printre care Nicolae Iorga, George Coşbuc, Octavian Goga şi I. L. Caragiale[3]. Această singulară, probabil, întîlnire a lor se dovedeşte a fi unică prin urmări: aproape sigur, acum I. L. Caragiale îi explică, memorabil, lui S. Puşcariu preferinţa, în opera sa, pentru figura umană în comparaţie cu peisajul natural[4] şi tot acum se stabileşte un început de corespondenţă pe teme de limbă între cei doi, corespondenţă rămasă, din nefericire, aproape virtuală, din cauza morţii neaşteptate, la nici un an, a lui I. L. Caragiale.

2. Puţinul care s-a împlinit din acest preconizat schimb epistolar se află în „Arhiva Sextil Puşcariu. Corespondenţă primită" (donată, testamentar, de către nepoata sa, regretata lingvistă Magdalena Vulpe, Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" din Cluj al Academiei Române, unde un colectiv de cîţiva cercetători[5], a început editarea în vederea publicării ei în mai multe volume).

În această arhivă există:

(1) o carte poştală ilustrată expediată de I. L. Caragiale lui S. Puşcariu la sfîrşitul anului 1911;

(2) conceptul scrisorii de răspuns a lui S. Puşcariu, de la jumătatea lui ianuarie 1912 (aproape cu certitudine, singura scrisoare care a fost expediată);

(3) un text în limba română, improvizat de I. L. Caragiale, la Blaj, la Veza, în timpul „agapei gazetarilor"[6], şi transcris îndată, cu creionul, de către Sextil Puşcariu pe un mandat poştal din Cernăuţi, şi, în fine,

[3] Vezi mai ales *Serbările*, p. 92, 118, 397, 401–402, 450; cf. şi p. 411; cf. şi „Transilvania", XLII, 1911, nr. 5–6; Cioculescu 1977, p. 224–249 şi urm.; vezi şi Popa 2002.

[4] „Excursia mea favorită este la o cafenea din strada principală. La o masă rotundă de marmură stau un ceas două şi privesc pe trecători, iar priveliştea aceasta îmi spune mai mult decît o pajişte înflorită" (Puşcariu 1978, p. 491); rezumată în alţi termeni, ideea o întîlnim şi într-o carte poştală adresată lui Paul Zarifopol, în 1909 (cf. Cioculescu 1977, p. 367).

[5] Eugen Beltechi, Elena Comşulea, Ioan Faiciuc, Elisabeta Faiciuc, Doina Grecu, Nicolae Mocanu şi Valentina Şerban.

[6] Vezi *Serbările*, p. 92: „Agapa gazetarilor. În ace[e]aş[i] vreme, redacţia foii „Unirea" a oferit reprezentanţilor presei un banchet prietenesc în grădina din Veza. Mîncări bune (tocăniţă, ciulama, muşchi pe grătar şi cafea) şi voie bună multă.

La agapă a luat parte şi maiestrul Caragiale, protopopul Clujlui Dr. Elie Dăianu, poeţii Şt. O. Iosif şi Victor Eftimiu din Bucureşti, artistul Petre Liciu şi reprezentanţii presei din Regat şi de la noi.

Toasturi nu s-au ridicat. Au închinat numai, în cîteva cuvinte, dl Aurel C. Domşa pentru Caragiale şi Dr Elie Dăianu pentru Liciu. În schimb, neîntrecutul nostru artist Liciu a declamat cîteva anecdote, stîrnind mult haz".

Cf. şi p. 401–402: „La prînzul ziariştilor de la rusticul restaurant Veza, Caragiale n-o fi ştiind cîtă bucurie ne-a procurat prin sosirea lui între noi. Ce masă vioaie a fost, cu toată nota originală a aglomeraţiei. Toţi îi savurau vorbele, prea finele-i spirite. După ce s-au curmat lungile ovaţii de la sosirea sa, cînd s-a grămădit în jurul mesei mulţimea de faţă, el a ţinut următorul discurs, cu cel mai grav aer din lume:

„Domnilor, dacă vă pare bine şi doriţi ca să fiu în mijlocul dvoastre, să-mi daţi voie să mă dezbrac!..."

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

(4) un text inedit (transpunere în limba franceză a textului românesc), notat în grabă, în aceeaşi ambianţă, cu creionul, de către Ion Luca Caragiale, la rugămintea lui S. Puşcariu, pe un petic de hîrtie (un alt mandat poştal de aceeaşi provenienţă) oferit de acesta din urmă.

Sextil Puşcariu a început să pregătească el însuşi spre publicare o parte din vasta sa colecţie epistolară; în anii de dinaintea morţii (petrecută în 1948), după ce în 1944 suferise un accident cerebral care nu i-a mai permis să-şi folosească mîna dreaptă, a învăţat să scrie la maşină cu mîna stîngă şi astfel a reuşit să trieze şi să adnoteze primele litere din corespondenţa primită. La cei mai importanţi emitenţi a scris cîte un text introductiv, de lungimi variate, completat, de cele mai multe ori, cu cîteva note explicative. Este ceea ce face şi pentru I. L. Caragiale[7]:

2.A0. [Text introductiv dactilografiat de Sextil Puşcariu]

La serbările de la Blaj ale Asociaţiunei Transilvane, din august 1911, Caragiale a fost de o vervă neîntrecută. Toată lumea era în jurul lui, în frunte cu Coşbuc, Goga, Vlaicu şi alţi ardeleni de seamă. Ma<a>**estrul presimţea parcă că peste câteva luni va muri[8] şi căuta să dea cântecului său de lebădă o strălucire deosebită. La umbra pomilor din Veza[9], unde era o mare masă şi multe baterii de vin cu borviz, el povestea, caracterizând pe contemporani cu câteva** <b> **observaţiuni prinse din fugă. „Scriitorii noştri francezo-români? Să vă spun eu cum ştiu ei întoarce fraza" şi ca dintr'un izvor curgea un fragment** <c> **de nuvelă pe care o improviza atunci. Am scris-o repede şi l-am rugat să mi-o dea şi franţuzeşte, ca să se vadă cum a fost gândită. Am păstrat cele două mandate poştale pe care le aveam la mine şi pe dosul cărora a scris Caragiale textul francez, iar eu cel român. Le reproduc aici în clişe**<d>**ele alăturate.**

Planul nostru de a purta o corespondenţă despre chestiuni de limb<e>**ă, pentru care avea un deosebit interes şi un remarcabil simţ, nu s'a realizat din nenorocire** <f>**. Am păstrat numai ciorna primei** <g> **mele scrisori ce i-am adresat** <h>**. Carta lui poştală a dispărut din arhiva mea[10].**

<a> ~~i~~ • <b> ~~linii~~ • <c> ~~dintr-o~~ • <d4> ~~u.~~ • <e> ~~a noastră române~~, • <f> ~~, ca cele mai multe planuri ale sale~~. • <g> ~~sale~~ • <h> ~~şi la care nu mai ştiu dacă a răspuns. Probabil că nu, căci aş fi păstrat răspunsul~~.

Vă închipuiţi surpriza şi hazul. Mulţi l-au imitat, dezbrăcîndu-se ... numai de haină, – bineînţeles – şi dacă simplul prînz a fost excelent, e pentru că mulţi dintre noi am mîncat tocana şi ciulamaua împreună cu vorbele lui."

De la aceeaşi agapă sînt şi amintirile lui Octavian C. Tăslăuanu (1976).

[7] Reproducerea tutror textelor următoare se face după normele stabilite pentru întreaga ediţie a corespondenţei primite de Sextil Puşcariu.

[8] Peste zece luni, la 22 iunie 1912. Iată ce scrie Victor Eftimiu (1972, p. 66) despre aceeaşi întîlnire: „Avea ceva profetic, fantastic, fantomatic în noaptea aceea de vară, la Blaj, cînd tăceam cu toţii şi numai el vorbea, cu ochii duşi departe şi cu fruntea îngîndurată".

[9] Azi, cartier al Blajului.

[10] Ea s-a găsit, totuşi, în grupajul predat de Magdalena Vulpe Institutului nostru.

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

2.B1. [Carte poştală ilustrată semnată Mailick[11]]

Herrn Professor Doktor
Sextil Puşcariu
Czernowitz

[Ştampila Poştei, care oblitereză un timbru **DEUTSCHE REICH** în valoare de 5 coroane: Schöneberg 30. 12. [19]11 8–9 bei Berlin]

La mulţi ani! –

Caragiale

P.S. Aştept cărţile promise.

Textul de pe „carta postală” trimisă lui S. Puşcariu este scris caligrafic, cu multă grijă[12], fără corecturi şi a fost expediat de I. L. Caragiale la 30 decembrie 1911[13].

[11] Alfred Mailick (1869–1946), cunoscut pictor de peisaje şi animale şi ilustrator german, cu studii la Dresda, renumit în epocă mai ales prin ilustratele semnate de el; cea de faţă, trimisă de I. L. Caragiale lui S. Puşcariu, este specifică lui A. Mailick: un peisaj de iarnă cu soarele apunînd în planul îndepărtat, cu pini înalţi şi brazi mai mărunţi acoperiţi de zăpadă, cu un unic personaj uman în centrul părţii de jos, înaintînd cu un brăduţ de Crăciun în braţe; în planul de jos apare un iepuraş, iar sus, în dreapta, urarea **Fröhliche Weihnachten**.

[12] Şi Octavian Goga (1972, p. 85) vorbeşte despre „[...] o carte poştală cu slova lui minunată [...]”.

[13] Celălalt text al lui I. L. Caragiale către S. Puşcariu (singurul cunoscut pînă acum), ulterior celui de faţă, este datat 12. 02. 1912 şi reprezintă „un concept de răspuns telegrafic scris direct pe retro al telegramei de felicitare primite” de I. L. Caragiale de la S. Puşcariu şi alţii, de la Paris, cînd a împlinit 60 de ani (vezi Caragiale 2002, p. 433, cu note şi comentarii la p. 1028). Originalul acestui răspuns nu s-a păstrat în Arhiva Puşcariu.

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

Un text convenţional, de altfel, cu ocazia noului an, dar completat de un P.S. în care i se aminteşte lui S. Puşcariu de promisiunea de a-i trimite cărţi de-ale sale.

2.B2. [Conceptul scrisorii lui S. Puşcariu către I. L. Caragiale, ca răspuns la ilustrata din 30. 12. 1911]

Iubite Măiestre[14],

Carta DTale postală m-a bucurat atât de mult, încât, de bucurie, era să uit ruşinea. Să nu crezi însă că nu m-am gândit de multe ori să-ţi trimit cărţile promise. În minte am ticluit chiar câteva scrisori cu care să fac începutul unei corespondenţe atât de mult dorite <a> de mine. Dar, căutând printre cărţi, mi s-a părut totdeauna că nu găsesc nimic ce ar merita să-ţi fure DTale pentru câteva ceasuri pe Caragiale. <b> Nu crede, Maiestre, c-am învârtit fraza aşa, ca să-ţi spun <c> cuvinte măgulitoare: <d> De când am avut astă vară prilejul să <e> prind [prinz ?] o părticică din vâltoarea de gânduri c<f> e<g> clocotesc în capul acela pe care-l fac atât de frumos, mi-am zis că DTa, la dreptul vorbind, pierzi vremea lui Dumnezeu când, în loc să depeni mai departe<h> cugetele, citeşti câte-o carte. <i>

Acum mi-ai dat însă curaj şi <î> iată-ţi trimit câteva scrieri filologice în care, <j> momentan, îmi pare c-am spus cevà <k>[15]. Aş dori ca, răsfoind una sau alta, să găseşti un punct de plecare pentru întrebările <l> de felul celor ce voiai să-mi <m> pui. Cu câtă bucurie ţi-aş răspunde şi cât de bucuros <n> aş urmà eu cu întrebările! Sânt atâtea lucruri pe care noi filologii credem că le-am înţeles dacă am putut documenta întinderea unui cuvânt în timp şi în spaţiu, dacă l-am urmărit din leagăn prin toate stadiile lui de dezvoltare, în limba literară şi în dialecte <o>. Dar mai totdeauna <p> facem marea greşeală că <r> izolăm cuvântul, îl rupem din organismul întreg, din limbă, şi îl punem astfel subt microscop. Desigur că <s> din punct de vedere metodic acest <ş> fel de a studià este inevitabil <t> şi el ne ajută să <ţ> vedem mai lămurit; dar nu este mai puţin adevărat că <u> scoţând părticica din întreg am rupt firele de legătură, fără care nu se poate imagina priceperea *întreagă* a ei. <v> Idealul unei cercetări ar fi ca obiectul ei, chiar privit în parte, să fie ca ciobul de oglindă, care, <w> deşi e spart <x>, totuşi ne dă putinţa, ţinut la o anumită distanţă şi subt o anumită lumină, să ne vedem în el tot atât de întregi şi în mijlocul obiectelor încunjurătoare, ca şi în bucata întreagă a oglinzii. Dar pentru aceasta nouă ne lipseşte priceperea şi numai DVoastră, scriitorii mari, <y> simţiţi <z>, întrebuinţând un cuvânt, toate iţele nevăzute care-l leagă de <aa> celelalte cuvinte ale limbii, toate puterile <bb> care-l atrag şi-l resping în anumite împrejurări. <cc>

[14] Formula este curentă în epocă: aşa i se adresează lui I. L. Caragiale şi Iuliu Maniu (vezi Cioculescu 1977, p. 234).

[15] Între ele, se afla, cum reiese şi din corctura răspunsului, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprachen*, I. *Lateinisches Element*, Karl Winter, Heidelberg, 1905; poate şi *Studii istroromâne*, vol. I. *Texte*, Bucureşti, 1906, poate *Zur Rekonstruktion des Urrumänisch*, Berlin, 1910, poate unele dintre *Studii*[le] *şi notiţe*[le] *filologice* sau fasciculele apărute pînă atunci din Dicţionarul limbii române (1906, 1907, 1908, 1909, 1910: *a–bărbura*).

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

<dd> Cât de fericit ar fi „dascălul”, precum îi ziceai în glumă la Blaj, dacă Ma<ee>estrul ar vreà să completeze, prin <ff> înţelegerea sa extraordinară <gg>, cunoştinţele câştigate la microscop! El nu aşteaptă decât începutul sau o nouă încurajare <hh>. Până atuncea îţi doreşte din inimă, Dumitale şi familiei DTale, <ii> Sfinte Sărbători în pace şi toate cele bune <îî> în anul <jj> nou.

Cernăuţi 4/I 1912 S.[extil] P.[uşcariu]

<a> ~~din partea mea~~ • <b> ~~Nu vreau să-ţi fac complimente spun lucruri frm plăcute, Maiestre, Nu e'a~~ • <c> ~~lucruri•~~ <d> ~~Dar~~ • <e> ~~ascult~~ • <f> ~~ar~~ • <g> ~~se zbat în capul acela pe care mai bucuros l-aş fi sărutat~~ • <h> /~~gîndurile~~ • <i> ~~Doar~~ [?] ~~dacă~~ • <î> ~~am~~ [indescifrabil] ~~pe~~ • <j> ~~cred~~ • <k> ~~ce te-ar puteà interesà.; între ele şi Dicţionarul etimologic pentru cazul c'ai vrea să ştii dacă, despre vreun cuvînt românesc dacă i latin de origine romană şi dacă nu Mai mult departe însă nu vreau să merg de data asta. I~~ • <l> ~~pe care~~ • <m> ~~le~~ • <n> ~~ţi aş pune şi eu cîteva~~ • <o> ~~Dar de cele mai multe ori noi nu vedem, sau aceste cercetări se restrîng la forma şi~~ • <p> ~~comitem~~ • <r> ~~în tendinţa noastră de a vedea cît mai lămurit~~ • <s> ~~obi~~ • <ş> ~~lucru~~ • <t>~~, căci~~ • <ţ> ~~afl~~ • <u> ~~părticica ru~~ • <v> ~~Dac'am putea~~ • <w> ~~s'a~~ • <x> ~~din întreg~~, • <z> ~~aveţi~~ • <z> ~~scriind~~ • <aa> ~~to~~ • <bb> ~~centrifugale~~ •<cc> ~~cunoştinţele~~ [indescifrabil] ~~câştig~~ <dd> ~~Cît de frumos s'ar puteà completà cu cunoştinţele cîştigate la/supt microscop cu cunoştinţele voa~~ • <ee> ~~i~~ <ff> ~~intuiţia sa extraordinară~~ • <gg> ~~a sufletului simţului limbii~~, • <hh> ~~şi-şi va da~~. • <ii> ~~şi~~ • <îî>~~, sănătа~~ • <jj> ~~cel~~

Scrisoarea de răspuns a lui S. Puşcariu ne confirmă respectul deosebit purtat, firesc, lui I. L. Caragiale; printre cuvintele ei transpare emoţia deosebită pe care i-o produce acest început de corespondenţă, emoţie care se simte în atitudine, în formulări, dar şi în numărul mare de corecturi (39), neobişnuit de mare faţă de alte concepte de scrisori ale lui S. Puşcariu din aceeaşi perioadă. Importanţa ei stă însă în considerentele ştiinţifice, mai ales metodologice, pe care le face S. Puşcariu asupra cercetării filologice. Cei care cercetează gîndirea lingvistică a lui S. Puşcariu şi ideile novatoare din opera sa, precum şi „scriitorii mari” de astăzi vor fi citit sau vor citi cu interes, fără îndoială, rînduri ca:

> „Idealul unei cercetări ar fi ca obiectul ei, chiar privit în parte, să fie ca ciobul de oglindă, care, deşi e spart, totuşi ne dă putinţa, ţinut la o anumită distanţă şi subt o anumită lumină, să ne vedem în el tot atît de întregi şi în mijlocul obiectelor încunjurătoare, ca şi în bucata întreagă a oglinzii. Dar pentru aceasta nouă [filologilor] ne lipseşte priceperea şi numai DVoastră, scriitorii mari, simţiţi, întrebuinţînd un cuvînt, toate iţele nevăzute care-l leagă de celelalte cuvinte ale limbii, toate puterile care-l atrag şi-l resping în anumite împrejurări”.

Şerban Cioculescu o citeşte chiar cu un asemenea interes şi publică, în monografia sa, paragrafe semnificative din această epistolă[16].

[16] Originalul se afla, spune Şerban Cioculescu, în fondul Alexandrina I. L. Caragiale, unde, astăzi, nu a mai fost găsit. Criticul (1977, p. 244) reproduce partea centrală a scrisorii (de la „Sînt atîtea lucruri...” la „anumite împrejurări.”), dar cu o diferenţă faţă de ciorna reprodusă acum, şi anume *pentru **această vină** ne lipseşte*, în loc de *pentru **aceasta nouă** ne lipseşte*; cîtă vreme nu avem şi

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

2.B3. Mai importante însă decît această ilustrată şi răspunsul la ea, sînt celelalte două texte.

2.B3.1. Mai întîi, cel scris în franceză de mîna lui I. L. Caragiale:

[Textul („fragment de nuvelă” improvizat de I. L. Caragiale), aşa cum l-a notat S. Puşcariu pe dosul unui formular COUPON CUPON şi EMPFANGSSCHEIN ADEVERINŢĂ DE PRIMIRE a 80 de coroane]

Tânăr şi frumos băiat, mişcându-se ca o trestie verde şi plină de <a> sevă la suflarea vântului din amurg; tare <b> smolit, mai cu seama din pricina pălării [sic] lui de Panamà pe care o purta într'un peş subt razele strălucitoare ale Bărăganului; şi pe urmă, stăpânind, mulţumită <c> moşu-său, răposatul boier, cuconul Mihalache Romaşcanul, care, după moartea bătrânului Călărăşanu, luase subt îngrijirea-i părintească creşterea ştrengărelului, Mitică trăia, fără dorinţă de izbânzi sau de succese vremelnice în aşa numitul high life, în bătrâna casă boierească de la Brotocăneşti.

<a> ~~viat~~ • <b> ~~era~~ • <c> ~~lu unchiu-su~~

2.B3.2. Şi cel în franceză[17]:

exemplarul expediat din care citează, nu putem fi siguri, dar credem că avem de-a face mai degrabă cu o lecţiune greşită a lui Ş. Cioculescu decît cu o modificare făcută de S. Puşcariu la transcrierea „pe curat” a scrisorii.

[17] În transcrierea textului francez al lui I. L. Caragiale, a rămas o lecţiune incertă; fotocopia acestui document, publicată alături de celelalte, va permite, poate, o transcriere mai sigură.

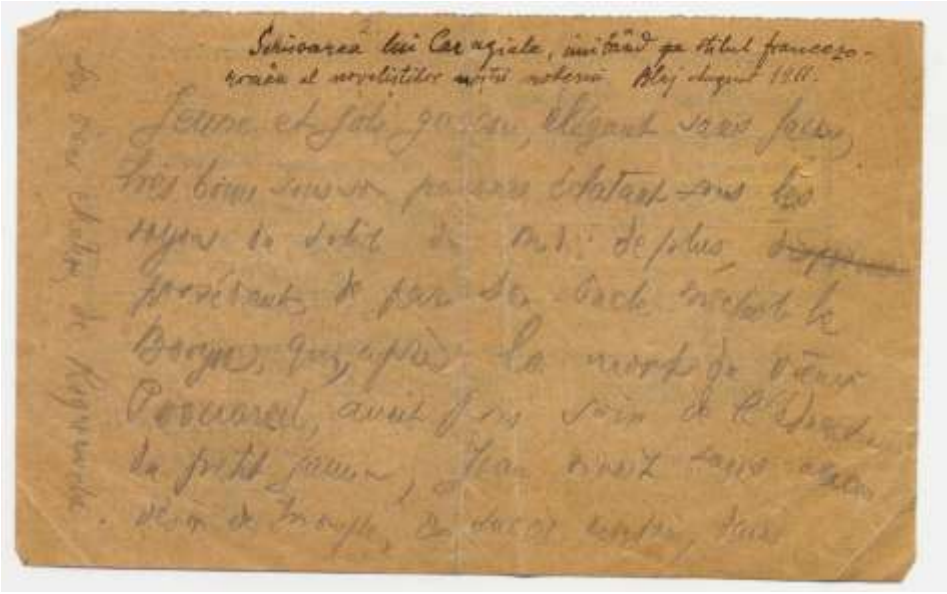
BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

[Textul francez scris de Caragiale pe dosul unui mandat poştal Külföldi érkezésének bejelentését igazoló szelvény:]

Scrisoarea lui Caragiale, imitînd stilul francezo-român al noveliştilor noştri moderni. Blaj August 1911.
[Text olograf S. Puşcariu, deasupra scrisului lui I. L. Caragiale.]

Jeune et joli garçon, élégant sans façon, très brun sous son panama éclatant sous les rayons du soleil du Midi; de plus, <a> possédant de par son Oncle Michel le Borgne, qui, après la mort du vieux Pronaroil [?] avait pris soin de l'éducation du petit gamin, Jean vivait sans aucun désir de triomphe, de succès mondain, dans son vieux chateau [sic], de Roqueroche.

<a> ~~disposant~~

Mai importante, pentru că sînt „un fragment de nuvelă", cum le defineşte lingvistul, în care I. L. Caragiale ilustrează „cum ştiu întoarce fraza" „scriitorii noştri francezo-români". Sînt texte care trebuie să facă parte din „operele complete" ale lui Ion Luca Caragiale şi să fie luate în seamă de nu puţinii noştri cunoscători în profunzime ai ei. Interesante sînt şi alte două lucruri: mai întîi, faptul că varianta franceză, ografă, a fost „dată" „în franţuzeşte" la rugămintea lui S. Puşcariu, şi *după ce* acesta notase, „repede", improvizaţia românească, şi, al doilea, că nu urmează întru totul textul „dictat" de I. L. Caragiale: textul francez nu este o transpunere *mot-à-mot*, ci este un fel de rezumat al celui dintîi, cu adaptări, scurtări şi variante onomastice semnificative. Desigur, trebuie să luăm în seamă şi producerea orală a textului transcris de S. Puşcariu, după cum nu trebuie să lăsăm deoparte nici cir-

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)

cumstanţele naşterii lor: la urma urmei, avem de-a face cu texte produse şi scrise, cum arată Sextil Puşcariu, „la umbra pomilor din Veza, unde era o mare masă şi multe baterii de vin cu borviz...”...[18].

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Caragiale 2002 = I. L. Caragiale, *Opere*, vol. IV. *Corespondenţă*. Ediţie îngrijită de Stancu Ilin, Constantin Hîrlav. Prefaţă de Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2002.

Cazimir 1972 = *Amintiri despre Caragiale*. Antologie şi prefaţă de Ştefan Cazimir, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

Cioculescu 1977 = Şerban Cioculescu, *Viaţa lui I. L. Caragiale. Caragialiana*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1977.

Eftimiu 1972 = Victor Eftimiu, *La moartea lui Caragiale*, în Cazimir 1972.

Goga 1972 = Octavian Goga, *A murit Caragiale*, în Cazimir 1972.

Popa 2002 = Mircea Popa, *Caragiale şi ardelenii*, în „Familia română”, IV, 2002, nr. 2 (13), p. 32–38.

Puşcariu 1968 = Sextil Puşcariu, *Călare pe două veacuri*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.

Puşcariu 1968 = Sextil Puşcariu, *Memorii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.

Serbările = Serbările de la Blaj 1911. O pagină din istoria noastră culturală. Publicată de Despărţământul XI. Blaj, al Asociaţiunii, Tipografia Seminarului Teologic Gr. Cat., Blaj, 1911.

Tăslăuanu 1976 = Octavian C. Tăslăuanu, *Caragiale*, în idem, *Spovedanii*. Ediţie îngrijită de Gelu Voican. Prefaţă de Vasile Netea. Note de Vasile Netea şi Gelu Voican, Editura Minerva, Bucureşti, 1976, p. 292–293.

THE CORRESPONDENCE BETWEEN I. L. CARAGIALE AND SEXTIL PUŞCARIU (*Abstract*)

There might have existed but one meeting face to face between the philologist S. Puşcariu and the playwright I. L. Caragiale, in August 1911, at Blaj, when the two attended the festivities organized on the occasion of the 50 year celebration of ASTRA (the Transylvanian Association of the Literature and Culture of the Romanian People). Here, when I.L. Caragiale produced a „fragment of a short-story”, which Sextil Puşcariu wrote down on a piece of paper, the two decided to exchange letters about the Romanian language. Unfortunately, in less than a year, the playwright died. The little that has been preserved of their correspondence is published and commented upon in this article.

Cuvinte-cheie: *Sextil Puşcariu, I. L. Caragiale, ASTRA, corespondenţă*.
Keywords: *Sextil Puşcariu, I. L. Caragiale, ASTRA, correspondence*.

Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21
nmocanu@gmail.com

[18] O variantă preliminară a acestui text a fost publicată, cu alt titlu, în „Apostrof”, XXII, 2011, nr. 10, p. 15–20.

BDD-V666 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:25 UTC)